

KATECHEZA DLA UCZNIÓW KLAS IV-VI

TEMAT: NAUKA I WIARA O CZŁOWIEKU

Założenia edukacyjne

1. Cele katechetyczne – wymagania ogólne

- ukazanie roli nauki oraz wiary jako elementów wzajemnie się dopełniających w poznawaniu człowieka i świata

2. Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Wiedza:

Uczeń:

- rozumie, że zarówno wiara, jak i nauka są potrzebne do pełnego poznania człowieka i świata
- wie, dlaczego człowiek jest wyjątkowy
- rozumie, na czym polega podobieństwo człowieka do Boga

Umiejętności:

Uczeń:

- rozumie słowa: „Wiara i rozum są jak dwa skrzydła, na których duch ludzki unosi się ku kontemplacji prawdy”
- wymienia narzędzia, którymi posługują się wiara i rozum
- podejmuje próby poszukiwania pełnej prawdy o człowieku w oparciu o naukę, Objawienie i naukę Kościoła

3. Metody

analiza tekstu, rozmowa kierowana z elementami wykładu, praca w grupach, doświadczenia, puzzle logiczne (rozszypanka), zdanie niedokończone

4. Środki dydaktyczne

przedmioty służące do wykonania abstrakcyjnych czynności (plastikowy młotek, ołówek, książka, gwóźdź, długopis, telefon, świeczka, itp.), rysunki i napisy do pracy w grupach, encyklika „Fides et ratio”, kartki z zadaniami, puzzlami i fragmentem z encykliki „Fides et ratio”, formularze do pracy w grupach, papierowe samoloty, puzzle logiczne (rozszypanka)

Przebieg katechezy

1. Czynności wstępne

Wyciszenie, przygotowanie podręczników i pomocy, sprawdzenie listy obecności

2. Modlitwa na rozpoczęcie spotkania – *Akt wiary*

3. Nawiązanie do poprzedniej katechezy – katecheta zadaje kilka pytań związanych z poprzednim spotkaniem.

4. Sytuacja egzystencjalna

Katecheta prezentuje uczniom różne narzędzia np. plastikowy młotek, ołówek, książkę, gwóźdź, długopis, telefon, świeczkę, itp. i poleca wykonanie jakiejś czynności kolejnym uczniom, celowo dobierając nieodpowiednie narzędzia, np. wbić gwóźdź długopisem, napisać coś książką, zapalić świeczkę ołówkiem, itp.

Potem nauczyciel zadaje pytania:

- Komu udało wykonać się polecenie?
- Dlaczego tych zadań nie udało się wykonać?

Odpowiedzi uczniów nauczyciel podsumowuje, podkreślając, że wyznaczonych zadań nie udało się zrealizować, ponieważ używano nieodpowiednich narzędzi.

5. Wyjaśnienie głównych prawd katechezy

Aby poznać (zrozumieć) świat i człowieka potrzebujemy odpowiednich narzędzi. Nie piły, młotka, gwoździ. Jakie są to narzędzia? Na to pytanie znajdziecie odpowiedź, rozwiązując zadanie.

Nauczyciel rozdaje kartki z zadaniem każdemu uczniowi.

(Załącznik nr 1)

Polecenie:

Odszyfruj ukryte słowa, posługując się tabelką.

	A	B
1	I	R
2	K	A
3	N	W
4	L	U

3B 1A 2B 1B 2B   i   3A 2B 4B 2A 2B

Rozwiązanie: WIARA i NAUKA

Wybrany uczeń odczytuje rozwiązanie, a katecheta podkreśla, że zarówno wiara, jak i nauka są potrzebne, by w pełni poznać człowieka. Każda z nich ma też swoje narzędzia, którymi się posługuje. Następnie podaje polecenie: Te narzędzia poznacie, oglądając ilustracje i wybierając z nich te przedmioty/narzędzia, którymi posługują się wiara i nauka. To zadanie wykonacie w małych grupach.

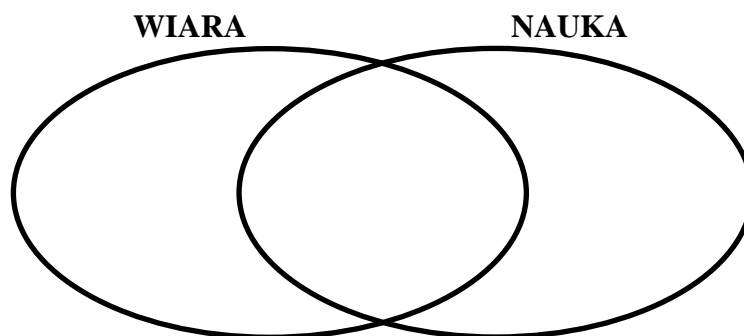
Nauczyciel dzieli uczniów na grupy i rozdaje potrzebne pomoce (3 lub 6 grup, w zależności od wielkości klasy).

(Załącznik nr 2, Załącznik nr 3, Załącznik nr 4)

Polecenie do pracy w grupach:

Jakimi narzędziami posługuje się wiara, a jakimi nauka? Wybierzcie odpowiednie rysunki, przyporządkujcie nazwy i zapiszcie je na formularzu w odpowiednim miejscu. Niektóre z nich mogą zostać przyporządkowane zarówno do wiary, jak i do nauki. Nazwy takich przedmiotów zapiszcie w części wspólnej obu zbiorów.

Rysunki przedstawiające następujące przedmioty: mikroskop, Pismo Święte, rozum, podręcznik do religii, encyklopedia, słownik, sakramenty, mapy, modlitwa, prasa katolicka

Przedstawiciele grup odczytują wyniki pracy. Zadanie podsumowuje nauczyciel: Zarówno jednymi, jak i drugimi narzędziami posługuje się człowiek, który, aby w pełni poznać prawdę o świecie i o nim samym,

musi korzystać z obu tych rzeczywistości: wiary i nauki. Jeśli korzystałby tylko z jednego sposobu np. z narzędzi nauki, nie odkryje całej prawdy o człowieku, bo nie będzie miał wszystkich potrzebnych narzędzi.

Następnie nauczyciel ukazuje kolejno trzy ważne kwestie: nauka o człowieku, Objawienie o człowieku, nauczanie Kościoła o człowieku.

(Załącznik nr 5, Załącznik nr 6, Załącznik nr 7)

UWAGA: Można poprosić uczniów o dalszą pracę w grupach, jeśli pozwala na to czas lub poziom grupy. Wówczas nauczyciel rozdaje grupom materiały i każda z nich, po odczytaniu otrzymanych tekstów i namyśle, omawia inną płaszczyznę: nauka, Objawienie, nauka Kościoła.

Ukazanie uczniom spojrzenia nauki na człowieka

Nauka badając historię świata poszukuje etapu fizycznego rozwoju człowieka, usiłując odnaleźć w zmieniającej się rzeczywistości zmiany zachodzące w strukturze fizycznej człowieka i jego miejsce w zmieniającym się świecie. Na bazie tych poszukiwań powstały różne teorie opisujące poszczególne etapy rozwoju człowieka i jego zachowań w świecie. Uczniowie usiłują na podstawie odkrywczych zjawisk wyciągnąć wnioski, które wskazują na wzrost współczynnika inteligencji i coraz pełniejszym używaniu rozumu przez człowieka.

Pytania do pracy w grupie:

- Co mówi nam nauka o człowieku? (że składa się z wody i różnych pierwiastków, itp.)
- Kim jest człowiek według tego, co mówi nauka? (np. zbiorem komórek, mięśni, kości, itp.)

Ukazanie tego, co mówi Objawienie o człowieku

„A wreszcie rzekł Bóg: «Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!». Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę. Po czym Bóg im błogosławił, mówiąc do nich: «Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną; abyście panowali nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi». I rzekł Bóg: «Oto wam daję wszelką roślinę przynoszącą ziarno po całej ziemi i wszelkie drzewo, którego owoc ma w sobie nasienie: dla was będą one pokarmem. A dla wszelkiego zwierzęcia polnego i dla wszelkiego ptactwa w powietrzu, i dla wszystkiego, co się porusza po ziemi i ma w sobie pierwiastek życia, będzie pokarmem wszelka trawa zielona». I stało się tak. A Bóg widział, że wszystko, co uczynił, było bardzo dobre. I tak upłynął wieczór i poranek - dzień szósty.» (Rdz 1,26-31)

Nauczyciel zwraca uwagę na słowa: „*Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam*”. Uczniowie zastanawiają się nad pytaniem: Na czym polega nasze podobieństwo do Pana Boga.

Należy zwrócić uwagę na to, czym jest Boże podobieństwo w człowieku i co jest w nim wyjątkowego.

Boże podobieństwo w człowieku to:

- dusza nieśmiertelna,
- rozum,
- wolna wola,
- zdolność kochania.

Dlaczego człowiek jest wyjątkowy w otaczającym świecie? Ponieważ posiada:

- duszę nieśmiertelną (będziemy żyli wiecznie),
- rozum (zwierzę ma instynkty, a człowiek myśli, tworzy),
- wolną wolę (człowiek zawsze może wybierać),
- zdolność kochania (tylko człowiek może bezinteresownie kochać i być kochanym).

Na koniec omawiania tej kwestii nauczyciel podkreśla, że dopiero wiara w pełni ukazuje człowieka jako istotę dążącą do piękna, dobra, nieśmiertelności.

Pytania do pracy w grupie:

- Co mówi nam Pismo Święte o człowieku? (że jest podobny do Boga, że ma duszę nieśmiertelną, że jest najważniejszym stworzeniem Boga, itp.)
- Kim jest człowiek według tego, co mówi Pismo Święte? (Bożym stworzeniem)

Ukazanie tego, co mówi nauczanie Kościoła o człowieku

Fragment z encykliki „Fides et ratio”: „*Wiara i rozum są jak dwa skrzydła, na których duch ludzki unosi się ku kontemplacji prawdy. Sam Bóg zaszczerpił w ludzkim sercu pragnienie poznania prawdy, którego ostatecznym celem jest poznanie Jego samego, aby człowiek – poznając Go i miłując – mógł dotrzeć także do pełnej prawdy o sobie*” (Jan Paweł II). Katecheta wyjaśnia krótko jego sens – tylko łącząc to, co mówi wiara i to, co mówi nauka pozwala poznać człowieka w pełni. Rozdaje uczniom kartki z tekstem do wklejenia do zeszytów. (**Załącznik nr 8**)

Pytania do pracy w grupie:

- Co mówi nam nauka Kościoła o człowieku? (że Bóg zaszczerpił w człowieku pragnienie poznania prawdy o Stwórcy i o samym człowieku)
- Co jest potrzebne, by poznać w pełni człowieka? (wiara i rozum)

6. Podsumowanie treści

Człowieka w pełni zrozumiemy tylko wtedy, gdy refleksja naukowa o nim samym będzie dopełniona prawdami płynącymi z Objawienia. W przyjęciu i zrozumieniu tej prawdy pomoże następujące doświadczenie.

Nauczyciel może mieć przygotowane 3 samoloty z papieru z wypisanymi na ich skrzydłach słowami: nauka, wiara. Może poprosić o wykonanie takich samolotów uczniów.

W pierwszym samolocie wybrany uczeń/katecheta odcina skrzydło z napisem wiara i próbuje go puścić – samolot spada. W drugim samolocie zostaje odcięte skrzydło nauka. Sytuacja powtarza się – samolot spada. W trzecim samolocie nie obcinamy skrzydeł – samolot leci.

Katecheta podsumowuje, że podobnie jest z wiarą i nauką – muszą iść w parze, nie może żadnej z nich zabraknąć, ponieważ wówczas człowiek nie może w pełny sposób poznawać rzeczywistości i siebie samego. Wiara i nauka są jak dwa skrzydła, które unoszą człowieka do poszukiwania prawdy o nim samym.

Katecheta podkreśla też, że według niektórych nauka sprzeciwia się wierze. Według tych ludzi trzeba wybrać – albo uznaję naukę albo wierzę w Boga. Czy tak jest naprawdę? Czy można być wielkim naukowcem i wierzyć w Boga? Są ludzie, którzy zajmowali lub zajmują się nauką i nie tracą wiary, a co więcej, potrafią łączyć swoje odkrycia naukowe z wiarą. Powołuje się na przykład Mikołaja Kopernika, Ludwika Pasteura, Izaaka Newtona i innych. Wielu naukowców to ludzie głęboko wierzący. Dla nich wiara i nauka harmonijnie się łączą i wspierają.

7. Modlitwa – *Ojciec nasz...* (intencja: Byśmy zawsze posługiwali się wiarą i nauką w poznawaniu świata i nas samych)

Można posłużyć się też następującymi słowami: *Boże, spraw, żeby wiara moja była pełna, bez zastrzeżeń, żeby przeniknęła moje myśli, mój sposób sądzienia o rzeczach Bożych i o rzeczach ludzkich.*

8. Praca domowa (można zadać tylko zadanie 1 i 2 albo wszystkie)

Polecenie nr 1: (**Załącznik nr 9**)

Rozetnij puzzle i ułóż z nich i wklej do zeszytu myśli naukowców.

Ludwik Pasteur

Trochę wiedzy	oddala od	Boga.
sprowadza do	Niego z powrotem	Wiedza wspomaga
- wiedzę.	Dużo wiedzy	Wiarę, a wiara

Mikołaj Kopernik

Zastanawiając się nad	przedziwnym	porządkiem wszechświata	wprowadzonym przez
mądrość Bożą	któż nie podziwiałby	Najwyższego	Budowniczego!

Izaak Newton

To cudowne	ułożenie Słońca,	planet i komet	może być tylko
dziełem	Istoty	wszechmocnej	i rozumnej.
System Słoneczny	jest tworem	Inteligencji,	a nie przypadku.

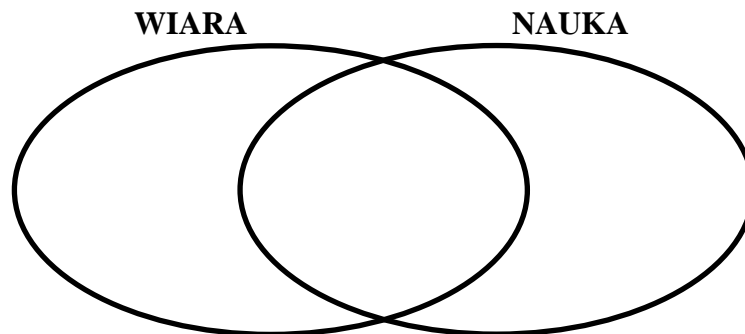
Polecenie nr 2: (dla chętnych) (**Załącznik nr 9**)

Poszukaj informacji o jednym z naukowców z pierwszego zadania, wykonaj notatkę o nim i dokończ zdanie: *Jest to człowiek, który* ..... (trzeba wpisać największe osiągnięcie).

Polecenie nr 3: (**Załącznik nr 10**)

Jakimi narzędziami posługuje się wiara, a jakimi nauka? Wpisz podane słowa w odpowiednie miejsca. Niektóre z nich mogą zostać przyporządkowane zarówno do wiary, jak i do nauki. Takie słowa zapisz w części wspólnej obu zbiorów.

mikroskop   Pismo Święte   rozum   podręcznik do religii   encyklopedia
słownik   sakramenty   mapy   modlitwa   prasa katolicka

UWAGA: Można zastosować kartę pracy, polegającą na połączeniu rysunków z napisami (np. dla uczniów z dysfunkcjami). (**Załącznik nr 11**)